

АНАТОЛІЙ КОВАЛЬСЬКИЙ:
«ЖИТИ З ЛЮБОВ'Ю
ТА З ЛЮБОВ'Ю
ПЕРЕМАГАТИ»

**БОРОТЬБА ЗА ІСНУВАННЯ:
УКРАЇНСЬКИЙ РУХ
У КРИМУ НА СВІТАНКУ
НЕЗАЛЕЖНОСТІ**

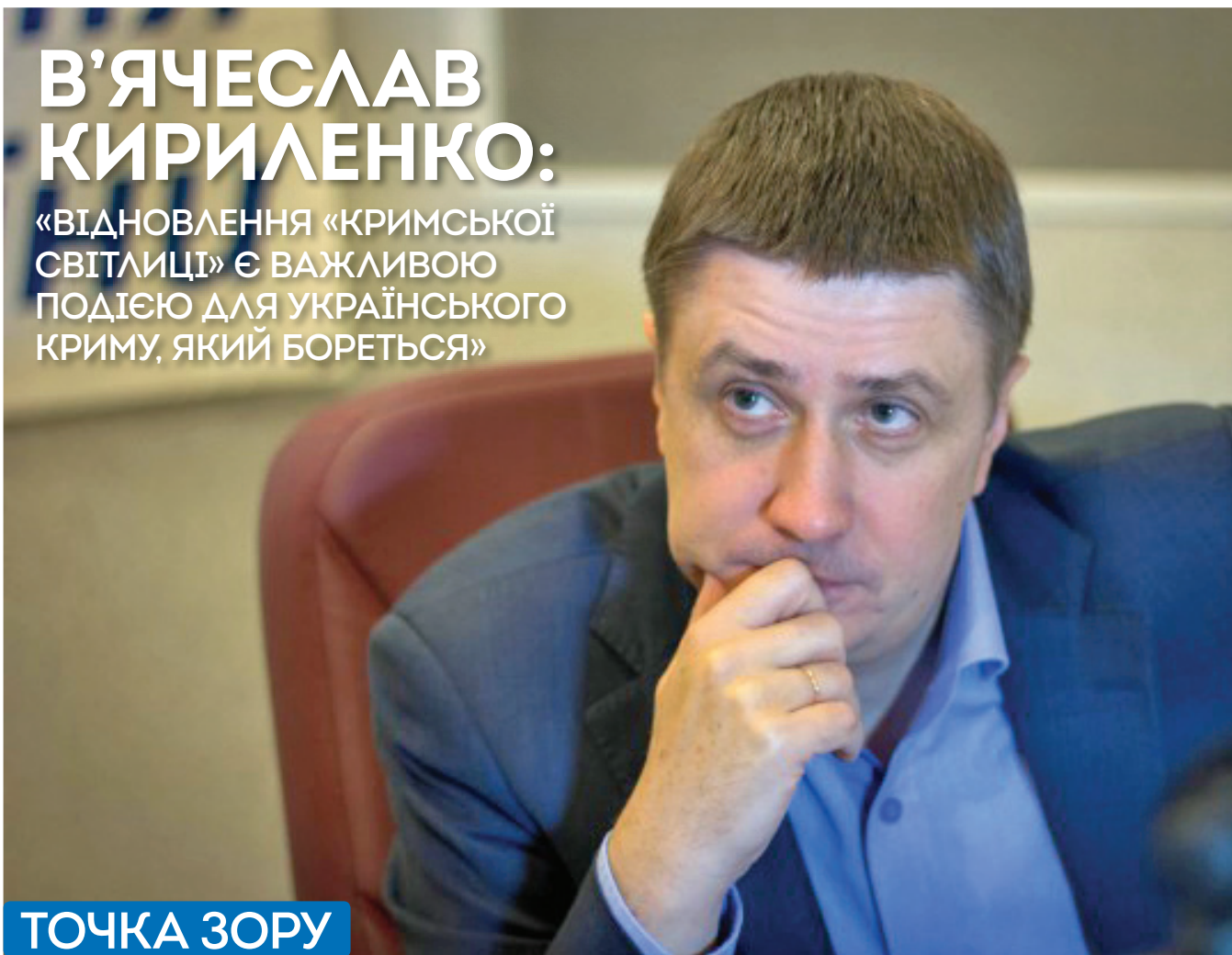

№ 31
2016

**КРИМСЬКА
СВІТЛИЦЯ**

ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНА
УКРАЇНСЬКА
ГАЗЕТА

www.svitlytsia.in.ua

ОЛЕКСАНДРА НЕЗВАННА

«Великою подією для українського Криму стало відновлення випуску газети «Кримська світлиця». Директором ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» є Андрій Шекун, який був політв'язнем, декілька тижнів перебував у

полоні і дивом врятувався. Саме завдяки йому й відновлено випуск газети», – про це в ефірі Українського радіо наголосив віце-прем'єр-міністр **В'ячеслав Кириленко**.

Він також зазначив, що у щотижневій газеті будуть висвітлюватися в основному ті проблеми, які стосуються мешканців Кримського півострова: тих, хто там залишився, і тих, хто змушений був залишити свої домівки.

«Велике завдання цієї газети, – щоб вона потрапляла до Криму. Тож купуйте, передплачуйте, передавайте друзям, які лишилися в Криму, хай там її поширюють. Тираж цієї газети буде збільшуватися, її буде вистачати всім. Це важливо для українського Криму, який бореться. «Кримську світлицю» можна передплатити у відділеннях «Укрпошти» або ж купити в газетних кіосках», – зазначив віце-прем'єр-міністр.

**ШАНОВНІ ЧИТАЧІ
І ПЕРЕДПЛАТНИКИ!**

Повідомляємо вам, що передплатити нашу газету на II півріччя ви можете дуже просто. Достатньо зайти на сайт ДП «Преса», де подана детальна інформація:

- склад замовлення загалом: 60.36 грн.,
- індекс: 90269,
- термін передплати: вересень, жовтень, листопад, грудень 2016 р.

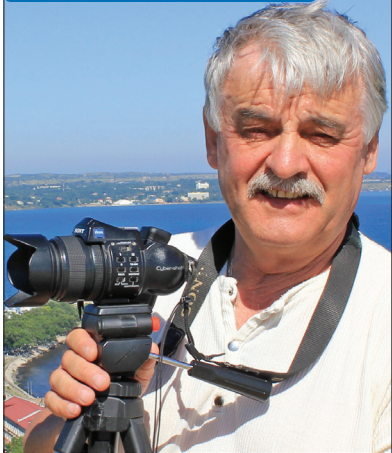
Нижче треба заповнити особисті дані передплатника.

Передплачуйте газету «Кримська світлиця», підтримайте кримчан!

ІНТЕРВ'Ю

БІОГРАФІЧНА
ДОВІДКА

Народився **Анатолій Ковальський** у с. Підлісний Ялтушков Вінницької області. Вищу освіту здобув у Львівському лісотехнічному інституті за спеціальністю «Лісоінженерна справа». У лісовому господарстві працює з 1972 року. Починав роботу з посади техника відділу захисних лісонасаджень державного підприємства «Желдорпроект» (м. Харків). У 1987 році став директором Сімферопольського спецлісгоспу, а невдовзі – директором Сімферопольського державного лісомисливського господарства. У 1993 році обійняв посаду генерального директора державного лісогосподарського об'єднання «Кримліс». З 2000 до 2006 року очолював Республіканський комітет Автономної Республіки Крим з лісового та мисливського господарства. У 2006-2007 роках – начальник Чернівецького обласного управління лісового господарства. Згодом продовжив трудовий шлях у ДП «Укрлісконсалтинг», потім був помічником народного депутата України Миколи Шершуна. До березня 2014 року працював доцентом кафедри мисливствознавства, лісівництва та екології лісу Південного філіалу НУБіП України «Кримський агротехнологічний університет». Анатолій Йосипович має тверду громадянську позицію, був активним учасником кримського Євромайдану. Його як проукраїнського активіста викрали у Криму та утримували у заручниках, погрожуючи фізичною розправою за підтримку України.

РОМАН РАТУШНИЙ

– Народився я на Вінниччині в 1950 році. Закінчив Львівський лісотехнічний інститут, кандидат економічних наук, захистив дисертацію на тему: «Стратегія розвитку лісового господарства Криму», все життя працював у лісовій галузі. 13 років очолював лісову галузь Криму. Зараз працюю в Чернівецькому національному університеті доцентом кафедри ботаніки, лісового та садово-паркового господарства.

– Вас знають ще як людину, яка займається активною громадською діяльністю.

– Ще до березня 2014-го я був головою піклувальної ради Української школи-гімназії в місті Сімферополь, а також головою громадської організації «Зелена планета КРИМ».

– Окрім своєї основної професійної діяльності, ви займаєтесь фотосправою.

– Так. Я – заступник голови фотографічного товариства СКУ в м. Сімферополь. Член Національної спілки фотохудожників України, член фотографічного королівського товариства Великобританії. Маю близько двадцяти персональних фотовиставок. Після фотовиставки в Харківській художній академії промислового дизайну в 2001 році мені присудили звання почесного професора кафедри графіки цієї академії, до речі, це була моя перша фотовиставка.

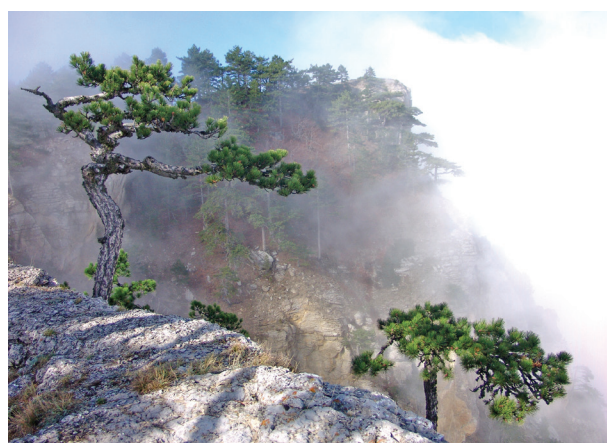
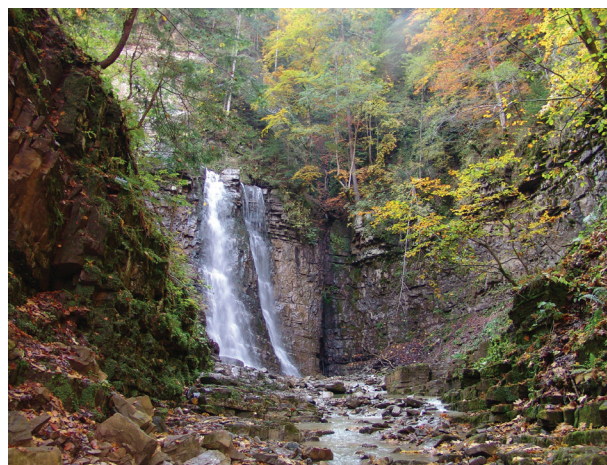
– Переглядаючи ваші фотознімки, розумієш, що один із найулюбленіших жанрів – пейзаж. Півострів став для вас натхненням?

– Я прожив у Криму з 1977 до 2014 року, там в мене народились діти і це їхня Батьківщина. У Криму я став тим, ким я є зараз. Я люблю цю землю і людей, які там живуть, але я не люблю тих, хто несе війну, руйнує мирне життя. Мій девіз: «Жити з любов'ю та з любов'ю перемагати».

АНАТОЛІЙ КОВАЛЬСЬКИЙ: «ЖИТИ З ЛЮБОВ'Ю ТА З ЛЮБОВ'Ю ПЕРЕМАГАТИ»

Зустріч з Анатолієм Ковальським, кандидатом економічних наук, відмінником лісового господарства України, заслуженим працівником лісового і мисливського господарства АР Крим, заслуженим працівником сільського господарства України, лауреатом Премії Ради Міністрів АР Крим, членом Національної спілки фотохудожників України, членом Королівського фотографічного товариства Великобританії, відбулася в Києві. На жаль, у зв'язку з подіями, що відбулися у березні 2014-го у Криму, він був змушений покинути півострів і переїхати на материк. Неординарна людина, приємний співрозмовник, талановитий фотограф, він погодився розповісти про себе читачам газети.

Фотографія – це моє хобі, яке є логічним продовженням моєї роботи. В основному це пейзажі. Мета – прищепити у жителів, а також гостей Криму любов до півострова та збереження цього чудового краю. Зараз мене приваблюють також об'єкти культурного та історичного значення, збереження цих пам'яток архітектури, а також самі люди, які творили історію України та продовжують це робити.

– Які улюблені місця в Криму для фотозйомок?

– Найцікавіші місця для зйомок там, де ще не був, – нові території, а улюбленими можна назвати Карадаг, Новий світ, а взагалі – це увесь Крим.

– Формула успіху фотографії. Вона існує, чи все віддано на долю удачі?

– Мабуть, формула у всіх різна, але я знаю, що фотокамера повинна бути завжди поруч, можна сказати, потрібно з нею спати. Адже найцікавіший кадр – це не очікуваний, особливо, коли об'єкти перебувають в рухомому стані. Дуже важливо робити аналіз фото і не тільки своїх, брати участь у фотовиставках, а також фотоклубах. Навчитися в калюжі бачити не калюжу, а зірки.

– А крім пейзажних фоторобіт, про що ще б хотіли розповісти?

– Мені хотілося б згадати про проект з поетесою

Олею Тимохіною. Оля пиє вірші про природу, квіти, дерева і взагалі вся її творчість сповнена любов'ю до навколишнього середовища. Одного разу вона звернулася до мене з проханням надати свої світліни для ілюстрації її віршів. На що я одразу ж погодився. Ми спільно видали збірку, яка була роздана по школах та бібліотеках Криму. Згодом я ще багато разів використовував цю книжку при проведенні уроків екології в початкових класах.

– Ви зараз у ролі внутрішньо переміщеної особи. Чи продовжуєте фотографувати, і якщо так, то що саме?

– Своє хобі я не залишив і продовжую фотографувати. Наразі це пейзажі тепер уже всієї України, зокрема, Карпати. Тут мене приваблює природа, історія краю, його люди, разом з однодумцями створили фільм – «Буковина туристична», готуюся провести фотовиставку до Дня Незалежності України «Моя країна Україна».

Про Анатолія Ковальського можна розповісти ще багато цікавого. Але про фотографа краще всього говорять його роботи. Світлина майстра – це його душа. Вони сповнені добром і любов'ю до Батьківщини і, можливо, трохи більше закоханості у півострів Крим.

ДО 70-ЛІТТЯ ВІД
ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
ВОЛОДИМИРА
МИТКАЛИКА

З ЛЮБОВ'Ю ДО ЛЮДЕЙ ТА БОЖОЮ БЛАГОДАТТЮ В СЕРЦІ

29 липня другому за свою майже 25-літню історію редактору газети «Кримська світлиця» виповнилося 67 років. Але відійшов він у інший світ досить рано, на 55-му році свого непростого та досить яскравого життя. У цей день, коли б він був серед нас, на гостину до «Сильвестровича» (так ювіляра називали його друзі та знайомі) мала б прийти вся українська громада Криму, численні шанувальники його незаперечного журналістського таланту, і, безумовно, багато передплатників редагованого ним видання з усієї України. Адже за час його редакторської каденції часопис перетворився у загальноукраїнське видання і став поширюватися навіть у діаспорному зарубіжжі.

ПАМ'ЯТЬ

**ПЕТРО ВОЛЬВАЧ,
ЧЛЕН НСПУ, ЛАУРЕАТ
ПРЕМІЙ ІМ. ЛЕВКА
СИМИРЕНКА НАН
УКРАЇНИ І ДМИТРА
НИТЧЕНКА**

У 1992 році з ініціативи Всеукраїнської організації «Просвіта» ім. Тараса Шевченка, за підтримки Всеукраїнського товариства «Просвіта» ім. Тараса Шевченка, українських демократичних партій та особисто Президента України Леоніда Кучми було створено першу в Криму державну україномовну газету «Кримська світлиця». Першими співробітниками її редакції стали журналісти, які покинули антиукраїнську «Кримську правду». Серед них і Володимир Миткалик, який очолив у ній відділ політики, економіки і соціології.

Вже у перші роки своєї діяльності газета стала одним із авторитетних кримських видань. У неї з'явилося багато шанувальників за межами Криму. Нею зацікавилися й у зарубіжжі. Редакцію «Кримської світлиці» Володимир Миткалик очолив у травні 1995 року. За рекомендацією українських громадських організацій його одноставно обрав редакційний колектив. Очолював він цей часопис майже п'ять з половиною років. З цієї посади, перебуваючи у лікарні, журналіст і пішов у вічність.

Всі ці роки головний редактор не лише боровся за виживання газети, але й невтомно працював над її покращенням, розширенням тематики, збільшенням обі-

На редколегії, присвяченій випуску 500-го номера «Кримської світлиці»

О. Бай (третій праворуч) – голова Держкомітету інформаційної політики України у редакції «Кримської світлиці», квітень 1999 року

гу та модернізацією дизайну. Саме за часів його редакторства часопис з великого, не зовсім зручного для читача формату А2 перейшов на більш привабливіший і маневреніший для подачі матеріалів – формат А3. Головний редактор запровадив комп'ютеризовану систему видання газети, домігся покращення технічного оснащення редакційної бази, всіляко підтримував підвищення технічної кваліфікації співробітників. Причому все це відбувалося на тлі гострої фінансової скрути, недофінансування, несвоечасної виплати заробітної пла-

ти. Не покладаючись на листування з київським чиновництвом, редактор майже щомісяця їздив до столиці, штурмуючи високі кабінети. Він сміливо, без дипломатичних вихилясів та прогинання доводив відірваним від кримських реалій, зарозумілим та байдужим чиновникам політичну доцільність збереження в Криму єдиної україномовної державницької газети. Багато чого йому вдавалося добитися. Паралельно з газетою стали виходити ще і три «Світличні» додатки: дитячий «Джерельце», молодіжний «Будьмо» та спортив-

ний «Кримспорт». Завдяки їм до літератури, мистецтва та спорту долучилися тисячі талановитих дітей, учнівської та студентської молоді. Багато з них нині є відомими в Україні людьми.

Володимир Сильвестрович мріяв звільнити газету від вельми принизливих витратних орендних кайданів. На жаль, «Кримській світлиці» ні кримська, ні центральна влада так і не надала якогось приміщення. І до подій 2014 року єдина державницька газета у Криму перебувала у приймах.

Володимир Миткалик був не лише талановитим керівником, гарним менеджером, але й щирою, доброю й порядною людиною. Від нього підлеглі ніколи не чули лайливого чи то грубого слова. Не притаманна була йому зарозумілість, інтриганство та чвари. Завжди щирий, усміхнено-добрий, з якоюсь прихованою тугою в очах, він запам'ятовував усіх, хто зустрічався з ним на життєвих шляхах.

Про таких, як він, говорять, що людина «згоріла» на роботі. І це, вочевидь, так і було, бо постійна бо-

ротьба за збереження, виживання улюбленого дітища, яким для нього була «Кримська світлиця», підірвала його велике й незахищене серце. Воно зупинилося в лікарні тоді, коли журналіст, стикнувшись з байдужістю чиновників від медицини, переймався долею інших людей.

На день 60-ліття Володимира Миткалика один із засновників газети, його одумець і близький товариш, відомий український поет, нині також покійний, Данило Кононенко писав: «Пам'ять про нашого головного редактора Володимира Миткалика живе у наших серцях, – його друзів, колеж-журналістів, тих, хто з ним працював у ті нелегкі дев'яності роки, коли відбувалося становлення першого і поки що єдиного державного українського видання в Криму. У нашій пам'яті він залишився чесним, толерантним, принциповим і талановитим керівником, творчою особистістю».

Вічна пам'ять талановитому журналісту, визначній людині з Божою благодаттю у серці.

БІОГРАФІЧНА ДОВІДКА

**Миткалик Володимир
Сильвестрович**

(29.07.1946 р. – 27.10.2000 р.) народився у селянській родині у смт Маневичі Маневицького району Волинської області. Закінчив середню школу у смт Маневичі у 1964 році. Після закінчення школи працював у редакції районної газети. У 1966 році вступив на факультет журналістики Львівського державного університету ім. І. Франка, який закінчив 1971 року. Працював кореспондентом у редакціях газет: «Молодий лєнінець» (1971-1974 рр.) у Луцьку, «Крымский комсомолец» (1974-1975 рр.) у Сімферополі, «Комсомольское знамя» (1975-1979 рр.) у Києві.

З 1979 до 1983 року працював в Облтелерадіокомітеті, а з 1983 до 1985 року – заступником головного редактора у республіканському книжковому видавництві «Таврія».

З 1985 року знову повернувся до газетярської роботи, спочатку в газеті «Крымская правда» (до 1992 р.), потім – у «Кримській світлиці» (1992-1993 рр.), у київському часописі «Вісті з України», котрий розповсюджувався далеко за межами України, 1995-2000 рр. – головний редактор «Кримської світлиці».

У своєму творчому доробку, крім численних публікацій у газетах і журналах, мав кілька книг:

«Я роботаю на транспорті» (1984 р., «Таврія»), «Єсть ідея!..» (1989 р., «Таврія»), «В гостях у Дионіса» (1993 р., «Таврида»). Був співавтором документальної повісті «Межиріччя» та автором документальної повісті «Село моє – моя родино...».

УКРАЇНСЬКИЙ РУХ У КРИМУ НА СВІТАНКУ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

З кінця 1991 року Крим став автономною республікою у складі незалежної України. Відсутність сформованого законодавчого поля, наявність великої кількості прихильників проросійських поглядів, економічний крах початку 90-х років та боротьба за владу між місцевими та загальнодержавними елітами створили умови для політичної кризи в Криму, яка тривала майже до 1995-го...

ЯК ЦЕ БУЛО...

СЕРГІЙ КОНАШЕВИЧ

«МИ – НЕ НАЙМИТИ, НЕ РАБИ...»

«Ми живемо в найбільш зрусіфікованому середовищі. У Криму 700 тисяч українців за офіційною статистикою, яка до того ж є заниженою. Але ми не маємо ані українських шкіл, ані українських газет. Трапляється навіть, що люди бояться називатись українцями. Скажуть слово українське й оглядаються: чи не образився за це якийсь «старший брат». З нас зробили духовних калік, перевертнів, «русскоязычное население». У нашій свідомості немає переконання, що говорити рідною мовою – це бути самим собою. Преса Криму несе шовіністичні, ворожі для України ідеї, здійснює ідеологічну обробку свідомості людей, що їх ще більше зденационалізує. Нещодавно лунали заклики до «сербського варіанту», тобто відстояти інтереси російського народу зі зброєю в руках, а «мразь і сволочь» – тобто українців – викинути за межі Криму. Антиукраїнські сили, дії яких мають відвертий кримінальний характер, роздмухують вогонь міжнаціональних чвар. Чиниться наруга над усім українським, яке органічно не сприймається шовіністами. Вони глумляться над національними символами України, плюють на нашу національну честь і

топчуть нас у болото. Все це принизливо, ганебно, адже ми – не наймити, не раби, хоч і гнули спину впродовж століть. Нас, українців, у Криму хоч і багато, але ж ми дозволили витравити наші національні почуття, збайдужіли до своєї справжньої історії, до звичаїв народних та до рідної культури, забули мову свою материнську. До того ж усі важелі влади продовжують перебувати в руках тих, хто впродовж десятиліть збиткувався над українством».

Ці слова сказані не останнім часом. Подібними свідченнями рясніють фрагменти промов активістів українських організацій Криму на початку становлення української Незалежності – зокрема протягом 1992-1994 рр., під час розгулу антиукраїнської та сепаратистської вакханалії на півострові.

Члени ДСУ біля агітаційного автобуса РДК («Республиканское движение «Крым»), осінь 1992 року

КРИМ З УКРАЇНОЮ

На вимогу часу тоді виник блок кримських правочентристських і національно-демократичних організацій, який складала переважно українські та кримськотатарські політичні організації: Кримська обласна організація Української Республіканської партії (УРП) і близький до неї Український громадянський конгрес Криму, який загалом налічував близько 4 тисяч членів, що мали розгалужену мережу місцевих організацій, а також кримські осередки «Просвіти» і Народного Руху України. Цим організаціям постійно протидіяли представники місцевої влади. До того ж вони не мали матеріальної бази для забезпечення своєї діяльності. Навіть для офіційного Києва, де у владних кабінетах засіли прокомуністично налаштовані чиновники, вони також виявилися в ролі небажаних.

Мітинг Народного Руху в Сімферополі

Для підтримки українських організацій Криму та активізації процесів національно-культурного відродження на півострові був створений Комітет громадських організацій «Крим з Україною», до складу якого увійшли представники УРП, ДемПУ, «Просвіти» та НРУ. Комітет надавав організаційну та технічну допомогу українським організаціям, розповсюджував українські газети, книги, журнали, створював місцеву українську пресу, нові українські просвітні, культурологічні організації, які відроджували українські школи, мову та культуру.

За невеликий проміжок часу вдалося ініціювати створення організації вчених «Крим з Україною», зі складу якої звернення до кримчан підписало понад сто науковців, Асоціації працівників українського просвітництва в Криму, товариства репресованих. Комітет провів перший і другий конгреси депутатів Криму всіх рівнів «За мир і національну злагоду», в роботі яких взяло участь понад 300 осіб. Проведення депутатських з'їздів, виступи депутатів транслювалися по радіо і телебаченню, що суттєво вплинуло на політичну ситуацію в Криму, вселивши надію

«У КРИМУ 700 ТИСЯЧ УКРАЇНЦІВ ЗА ОФІЦІЙНОЮ СТАТИСТИКОЮ. АЛЕ МИ НЕ МАЄМО АНІ УКРАЇНСЬКИХ ШКІЛ, АНІ УКРАЇНСЬКИХ ГАЗЕТ. ТРАПЛЯЄТЬСЯ НАВІТЬ, ЩО ЛЮДИ БОЯТЬСЯ НАЗИВАТИСЬ УКРАЇНЦЯМИ. СКАЖУТЬ СЛОВО УКРАЇНСЬКЕ Й ОГЛЯДАЮТЬСЯ: ЧИ НЕ ОБРАЗИВСЯ ЗА ЦЕ ЯКИЙСЬ «СТАРШИЙ БРАТ»

на краще майбутнє в серця кримських українців.

І ВСЕКРИМСЬКИЙ КОНГРЕС УКРАЇНЦІВ

Діяльність комітету «Крим з Україною» – «Соборність» та кримської організації УРП сприяла організації та проведенню восени 1992 року I Всекримського конгресу українців, у роботі якого взяло участь понад тисячу делегатів, і який став помітною подією в житті українців півостро-

ва. Конгрес пройшов під гаслом: «Крим – Україна – Європа» і своєю головною метою проголосив збереження статусу Криму як невід’ємної складової частини України. Втім, як згадував голова Кримської організації Спілки офіцерів України підполковник Сергій Литвин, досвід Всекримського конгресу українців був гірким через те, що голова його координаційної ради зрадив принципам організації, висунувши свою кандидатуру на посаду президента Криму в 1994 році. При цьому не зазначається, про кого саме йдеться: крім проросійських та прокомуністичних кандидатів (Юрій Мешков, який став переможцем, Микола Багров, Сергій Шувайников), у цих виборах участь брали самовисуванці Іван Єрмаков, який на той час був Представником Президента України в Севастополі, та Володимир Веркошанський. За спогадами Литвина, конгрес українців Криму «пробудив, сконсолідував українство, примусив звернути на нас і наші проблеми увагу», проте координаційна рада конгресу та його голова «виявилися малодієвими і не виправдали сподівань», а відтак сам конгрес «не став силою, здатною відстояти українські інтереси».

За спогадами очевидців подій, I Всекримський конгрес українців відбувся у приміщенні Кримського академічного українського музичного театру в Сімферополі. «Для багатьох делегатів тоді все було вперше: і молодь у вишиванках, і хор «Запорозькі козаки», і жовто-блакитні прапори. Дивувала навіть рідна мова», – згадує журналіст Олесь Таврійський, зазначаючи, що цілковите зросійщення цього театру відбувалося від початку 1990-х років: «Дійшло до того, що тільки вівіска нагадувала про його український статус. Ця вівіска довисіла аж до весни 2014 року, коли під аплодисменти перевертнів її викинули на «смітник історії». Дитячі вистави з 1991 року тут принципово ставили лише російською, і поступово різниця між українською і російською мовами для малечі стиралась, а сам театр поступово ставав власністю місцевих політиків, котрі вдало використовували його як засіб у боротьбі проти українського відродження». Також публіцист згадує той факт, що місцева влада блокувала відкриття українських класів, не кажучи вже про школи, а на місцевому телебаченні не було жодної хвилини українського мовлення. «Тоді, на зорі Незалежності, грома-

ПЕРШИЙ ВСЕКРИМСЬКИЙ КОНГРЕС УКРАЇНЦІВ ВІДБУВСЯ У ПРИМІЩЕННІ КРИМСЬКОГО АКАДЕМІЧНОГО УКРАЇНСЬКОГО МУЗИЧНОГО ТЕАТРУ В СІМФЕРОПОЛІ. «ДЛЯ БАГАТЬОХ ДЕЛЕГАТІВ ТОДІ ВСЕ БУЛО ВПЕРШЕ: І МОЛОДЬ У ВИШИВАНКАХ, І ХОР «ЗАПОРОЗЬКІ КОЗАКИ», І ЖОВТО-БЛАКИТНІ ПРАПОРИ. ДИВУВАЛА НАВІТЬ РІДНА МОВА»

«POST-Поступ», Львів, № 26(89), 20 липня 1993 р.

да відчувала шалений тиск і спротив будь-якому розвитку українства на теренах півострова. Права українців порушувались щодня і на всіх рівнях», – зазначає він, згадуючи, що перед I Всекримським конгресом українців задля призупинення його підготовки по кримському раді виступив тогочасний голова Верховної Ради Автономної Республіки Крим Микола Багров,

який заявив, що проведення конгресу може дестабілізувати обстановку на півострові. Але захід таки відбувся. «Тоді здавалось, що після об’єднання українців у Криму все буде інакше, і ми відродимо на кримській землі свою мову, культуру, освіту. Адже перші кроки вже були зроблені, і на конгресі були присутні учні першого в Криму україномовного класу зі школи № 33 м. Сімферополя. Це вони та їхні батьки у 1991 році показали приклад кримчанам і відгукнулись на заклик Кримського товариства української мови ім. Т. Шевченка й написали заяви до першого українського класу – першого за останнє півстоліття на Кримському півострові», – пише журналіст.

УКРАЇНОМОВНІ ВИДАННЯ

До речі, що стосується «Кримської світлиці»: прийнято вважати, що ця газета, перший випуск якої побачив світ 31 грудня 1992 року, стала першим і фактично єдиним україномовним виданням у Криму. Проте того ж року Комітет «Крим з Україною» за підтримки Народного Руху України заснував газету «Кримський вісник», яка почала виходити у Красноперекопську двічі на місяць і стала на той час єдиною на весь Північний Крим україномовною газетою. Також комітет взявся до видання свого прес-бюлетеня, видав і розповсюдив серед населення Криму кілька мільйонів примірників газет, журналів та листівок. Більше 15 тисяч українських книг військово-патріотичної тематики отримали підрозділи ЗС України та ВМСУ.

30 січня 1993 року відбулася установча конференція Всекримського товариства «Просвіта», на якій було прийнято звернення з приводу загострення політичної ситуації в Криму на адресу Президента України Л. М. Кравчука, Генерального Прокурора України В. Г. Шишкіна, голови Верховної Ради АР Крим М. В. Багрова. У документі зазначалося: «Ареною антиукраїнської діяльності обрали Севастополь, де відбуваються події, спрямовані проти України. Лідери шовіністів підбурюють людей: на мітингу в Севастополі активіст сепаратистів депутат Круглов привселюдно заявив про готовність його організації добитися приєднання Криму до складу Росії зі зброєю в руках».

ДАЛІ БУДЕ...

Життя на Кримському півострові за останні два з половиною роки дуже змінилося. Та це й не дивно. Проте все, що там відбувається, так чи інакше цікавить українців на материку. Що ж нового принесла кримчанам так звана «кримская весна», чи справдилися їхні мрії та бажання, – про це все у матеріалі, що надіслав нам у редакцію один із наших читачів, який нещодавно побував у сучасному Криму.

МИКИТА НАДДНІПРЯНЕЦЬ

В останнє я був у Феодосії 2012 року. Тож мої спогади про це кримське місто застигли у тому часі. І от знову випала нагода провести тут час.

Одразу впадають у вічі вицвілі торгові палатки з українськими написами, ті ж ресторанчики і торговці, такі ж дороги і знайомі краєвиди. Але є одне але. Якщо раніше у червні – серпні по Феодосії рухався нескінченний потік авто і людей у всіх напрямках, то зараз доволі помірний рух транспорту, майже порожня набережна, поодинокі відвідувачі в закладах харчування.

Так виглядає автостанція м. Феодосія сьогодні

ФЕОДОСІЯ СЬОГОДНІ

Плачевний стан кінотеатру «Україна» говорить сам за себе

Поєднання вивісок іноді вражає

Центральна вулиця

Пропозиції поїздок на різний смак

Відпочивати на пляжі, як на мене, досить комфортно. Головним чином через те, що людей там теж не густо. О 9-12 і 17-20 годинах, коли поніжитися на сонці виходять мешканці тутешніх санаторіїв, пляж заповнюється відсотків на 30-40. У інші години тут перебувають лише місцеві. А раніше, пам'ятаю, якщо між двома сусідніми рушниками є 20 см вільного місця, туди вже захоче хтось примоститися. А щоб зайняти більш-менш пристойне місце для відпочинку, доводилося приходити о 6-й чи о 7-й ранку.

Звісно, що ані місцеві, ані санаторські до ресторанів здебільшого не ходять, а кількість автовок з російськими номерами, відмінними від регіонів 82 (Крим), 92 (Севастополь), 23, 93, 123 (Краснодарський край), 777, на яких їздять місцеві, за моїми підрахунками, не перевищує тієї кількості, що була чотири роки тому. Росіяни сюди не поспішають, адже в Криму не працюють картки «Сбербанка России», ціни – такі, як у Москві чи в Європі, а сервіс залишає бажати кращого – постійні перебої з водою, наприклад. Це раніше із сервісом можна було миритися, бо українські ціни були надзвичайно прийнятними для російських гаманців. У Криму сиділи ціле літо, а тепер там, «как везде».

Українські номери серій АК, КК, СН, ІН із 1 квітня цього року під заборону на території Криму – штраф до 5 тисяч рублів із можливістю позбавлення водійських прав. Тому бачити зрідка місцевих відчайдухів, які досі користуються українською реєстрацією транспортних засобів, було надзвичайно приємно.

Але це були одиничні випадки. Це за української влади можна було їздити з наклейками «Навеки с Россией», прапорцями іноземної держави, замальовувати українські написи на дорожніх знаках, розповідати в транспорті, що Україна – то на материк, а Крим – це щось окремішне... Зараз у транспорті всі мовчать, кримські і російські триколори в поєднанні виглядають доволі похмуро, а синьо-жовте розфарбування сприймається майже як екстремізм. Навіть кримські татари в Криму свою жовту тамгу зображують не на синьому, а на блакитно-бірюзовому тлі.

Тільки в глухих селах залишилися поодинокі дорожні знаки українською, на основних автошляхах українську мову ретельно «зачистили». Де-не-де ще можна побачити залишки старих вивісок феодосійської пекарні «Булкін» та окремих українських брендів. Проте, коли бачиш розбитий кінотеатр

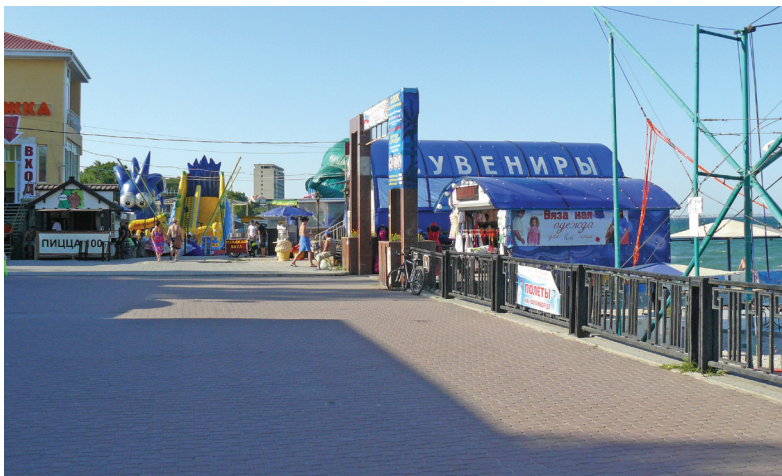
«Багатолюдні» пляжі

Залізничний вокзал

«Забиті вщент» потягами колії...

Центральна набережна

Посередня ціна на проживання в Феодосії – 1000 рублів на добу, місце без зручностей можна знайти щонайменше за 500, є готелі й на порядок дорожчі, але у всіх без винятку цього сезону вільні номери. Лише державні санаторії за державні гроші заповнили людьми, які відпочивають дуже «організовано» (див. вище приклад про пляжі). Цього літа, за словами місцевих, Феодосія отримала держзамовлення на відпочинок матерів з дітьми, тому малечі тут багатенько. Ціни в магазинах удвічі, а то й втричі вищі, ніж у Києві. Приміром, кілограм яблук коштує від 100 рублів...

Продовольчі товари можна купувати, як на мене, лише місцевого кримського виробництва. Продуктів з материкової частини України у магазинах немає, а російські здебільшого не дуже смачні і далеко не завжди відповідають звичному для України співвідношенню ціна-якість. Алкоголь теж щонайменше вдвічі дорожчий. На полицях магазинів представлені усі кримські бренди вина, чимало нових різновидів кримського пива, а також можна придбати пиво «Чернігівське» й «Оболонь» із російським штрих-кодом, яке виготовляють у Криму та в кількох містах Росії...

Російські телефонні номери тут працюють у роумінгу від Кубані, чимало інтернет-сайтів недоступні через заборони Роскомнагляду і санкції, бізнесу немає, туристів обмаль, вичерпуються водні ресурси (вода до Північнокримського каналу подається зі свердловин), вивозяться культурні цінності...

Мрії про дешеву ковбасу так і залишилися мріями, адже відношення розміру пенсії до вартості споживчого кошика зараз у Криму не вище, ніж у українських пенсіонерів. Про зарплати годі й згадувати, підробітків немає, тож всі, хто може, хто молодший, тікають до України. Місцеві пенсіонери мріяли, що повернуться в СРСР 1970-х, а повернулися в 1930-ті. Моральний стан там зараз саме такий.

Дуже символічно виглядають на набережній Феодосії парасолі з рекламою «Сибирская корона». Але найбільше мене звеселила реклама місцевого пива. Під логотипом «Крым» попередження: «Чрезмерное употребление вредит вашему здоровью». От що правда, то правда. І не заперечити.

Тепер у місцевих є мрія про Керченський міст як уособлення «російського щастя», який будують китайці, військові і студенти. Якщо під чергові вибори цей міст відкриється – буде щастя, а поки «вы тут держитесь»...

«Україна» в центрі міста, розумієш, що на півострові намагаються прибрати будь-які натяки на його приналежність до України. Через це якось іронічно виглядає напис українською мовою на офіційній табличці феодосійської мерії.

Правила дорожнього руху і дії правоохоронців жорсткіші, ніж були в Україні. Особливо часто місцева поліція штрафує пересічних автомобілістів за непристібнуті паски безпеки, перетин суцільної лінії дорожньої розмітки та відсутність автокрісел для дітей до 12 років.

Георгіївська стрічка в авто тут зустрічається часто, також популярні автомобільні наліпки з двоголовим орлом, триколомом і орденом перемоги у Великій Вітчизняній війні. Взагалі, російські прапори, герби і портрети президента наліпили де тільки могли. Також чимало «соціальної реклами» імперських традицій Росії: усіяких Єкатерін, Суворових, депутатів «Государственной думы» от Таврической губернии» тощо навіть у найабсурдніших місцях. Оскільки це мій перший візит за три останні роки до Криму, не можу оцінити сам, але місцеві твердять, що цього року сувенірної продукції військово-політичного змісту стало значно менше.

Загалом, ейфорії на кшталт «Крым – наш!» я не помітив. Зарплатня лиш трохи вища за пенсію, відчувається легке розчарування і невпевненість у завтрашньому дні. Часто місцеві кажуть, що готові жити хоч у Африканському союзу, аби не було війни.

Рейсові автобуси ходять до всіх найбільших міст Росії. Чимало по місту й оголошень із пропозиціями поїздок за іншими напрямками – до Донецька, Луганська, Горлівки, Алчевська, Дніпра, Харкова, Києва... Серед екскурсійних маршрутів найекзотичніший – Абхазія. Мабуть, цікаво місцевим подивитися, яким буде Крим через 20 років.

КНИГА ПІД ЗНАКОМ КРИМУ (З НАВЧАЛЬНОГО ПОСІБНИКА С. КОЧЕРГИ)

ОСТАННІЙ ПРИТУЛОК РОМАНТИКА

**АМВРОСІЙ
ЛУК'ЯНОВИЧ
МЕТЛИНСЬКИЙ
(1814 - 1870)**

На одному з перших засідань ялтинського товариства «Просвіта» наприкінці 80-х років ХХ століття було запропоновано присвоїти міській організації ім'я А. Метлинського. З історією Південної столиці України пов'язані долі й більш визначних українських письменників і діячів культури. Чому ж саме це ім'я стало прапором, короговою, яка згуртувала ялтинських українців у часи перебудови? Мабуть, тому, що А. Метлинський був із числа перших невтомних ораторів на ціліні української культури.

збагненну ауру, що змушує сучасників знову й знову вклонятися пам'яті А. Метлинського з шевченківським пієтетом.

А. Метлинський народився 1814 року в селі Сари Гадяцького повіту на Полтавщині, в родині здрібнілого поміщика. Сучасні дослідники віднашли родинні узи між родом Драгоманових, що дав українському письменству Лесю Українку, і родом Метлинських. Початкову освіту майбутній поет здобув у Гадяцькому повітовому училищі, в якому знайшов свого «батька по книжках» – учителя М. Макаровського. Потяг до знань спонукав А. Метлинського продовжити навчання в Харківській гімназії, а згодом – у Харківському університеті – найбільшому на той час в Україні освітньо-культурному центрі, що був інтелектуальним джерелом наукового, журналістського, театрального й літературно-критичного життя. До лектури А. Метлинського вхо-

дили вершини європейської літератури – твори В. Шекспіра, Дж. Байрона, А. Міцкевича, які пробуджували в майбутнього поета потяг до ідеалу свободи, рівності, справедливості. Під впливом авторитетного харківського професора І. Срезневського А. Метлинський вивчив польську й чеську мови, студював слов'янський фольклор.

Закінчивши університет (1835), обіймає посаду помічника бібліотекаря й працює над магістерською дисертацією, після захисту якої він отримав посаду ад'юнкт-професора кафедри російської словесності Харківського університету (що дорівнює молодшій науковій посаді). Після захисту докторської дисертації на тему: «Взгляд на историческое развитие прозы и поэзии» він отримує посаду ординарного (штатного) професора кафедри російської словесності в Київському університеті.

Педагогічна діяльність давала можливість підтримувати студентів морально й матеріально, прищеплювати їм любов до рідного слова, народної поезії, спонукати до збирання, записування й видання фольклорного матеріалу. Та й сам він зробив чимало в царині фольклористики. Разом з І. Срезневським, М. Костомаровим А. Метлинський започаткував видання «Южнорусского сборника» (1848), в якому публікувалися народні перекази, легенди, прислів'я, приказки, пісні. У 1852 році А. Метлинський видав у Києві «Байки та прибайютки Левка Боровиковського» зі своєю передмовою, а в 1854 році – велику й надзвичайно цінну збірку «Народныя южнорусские песни».

Художня спадщина А. Метлинського складається з однієї збірки «Думи і пісні та ще дещо», до якої увійшло 30 оригінальних поезій і перекладів із чеської, словацької, сербської, польської й німецької літератур. Книжка вийшла 1839 року під псевдонімом А. Могили.

Свої кращі поетичні твори письменник написав на схилі літ, багато з них не було опубліковано за життя автора. Світгляд А. Метлинського, його пристрасть до України, улюблення за розвиток української культури наскрізною ниткою проходять крізь епістолярну спадщину письменника. Україна постійно асоціювалася в роздумах поета з щедрим сонячним промінням, теплим леготом. Майже в кожному своєму посланні до друзів А. Метлинський із захопленням розповідає про нових талановитих літераторів, розмірковує над ментальністю українського народу.

Як вважає дослідник Скрипник, у зв'язку з хворобою А. Метлинський у 1858 році йде у відставку й оселяється в Ялті. Є підстави вважати, що насправді в місто він приїжджав лише періодично. У мемуарах М. Костомарова вказано, що А. Метлинський перебуває «то в Швейцарії, то в Криму, то в Ялті».

Найповніші відомості про його смерть у Ялті надає М. Костомаров. У червні 1870 року він також перебував на лікуванні в нашому місті. І тут випадково довідався про трагедію: під час приступу меланхолії А. Метлинський застрелився. Щоправда, після спроби самогубства ще жив «тижнів зо два» в невимовних стражданнях. Доцент Гнідан у своєму дослідженні про А. Метлинського уточнює, що поет у Ялті перерізав собі вени. Достовірно відомо, що розтин тіла А. Метлинського робив ялтинський лікар С. Руданський. Цілоком імовірно, що він намагався врятувати поета від смерті в ці останні жахливі два тижні.

Так сумно перетнулися дороги двох непересічних особистостей, імена котрих золотими літерами викарбувані на скрижалях історії української культури.

Побутує думка, що могила А. Метлинського не знайдена тому, що його як самогубця поховали за межами цвинтаря. Як бачимо, тема «А. Метлинський і Крим» на сьогодні досліджена досить поверхово, вона є широким полем для студювання біографів поета, краєзнавців, студентів.

ПУБЛІКУЄТЬСЯ
ЗІ СКОРОЧЕННЯМИ,
ПОВНИЙ ВАРІАНТ СТАТТІ
НА САЙТІ EDUCRIMEA/
ОСВІТА ДЛЯ КРИМУ

ВІДГУКИ

Львівський професор К. Студинський у своїй книзі «Кілька слів про генезу творів А. Метлинського» підкреслював книжний характер лірики поета. Він також визначав чотири джерела впливу на поезію А. Могили-Метлинського, а саме: російську, польську, німецьку літератури і, безперечно, українські народні пісні, думи, повір'я. Оцінки творчого доробку А. Метлинського досить суперечливі, але загалом не можна погодитися з думкою С. Крижанівського, який називав творчість поета «професорською лірикою»

У НАСТУПНОМУ ЧИСЛІ «КРИМСЬКОЇ СВІТЛИЦІ»

**«ВАВИЛОНСЬКИЙ
МІСТ КРЕМЛІВСЬКИХ
«МЕЧТАТЕЛЕЙ»...**

Інтерв'ю із фахівцем з містобудування, архітектором Андрієм Куделінім про те, чи взагалі має хоч яку-небудь перспективу цей грандіозний архітектурний проект...

**ГАЗЕТА «КРИМСЬКА
СВІТЛИЦЯ»**

Всеукраїнська літературно-публіцистична та мистецька газета
Виходить із 31 грудня 1992 року
Свідчення про реєстрацію КВ №12042-913ПР від 30.11.2006 р.

Засновники

Міністерство культури України
Всеукраїнське товариство
«Просвіта» імені Тараса Шевченка
ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»

Адреса редакції
03040, м. Київ,
вул. Васильківська, 1;
тел.: +38 (044) 498-23-65

Видавець

Національне
газетно-журнальне
видавництво

Генеральний директор
Андрій ЩЕКУН

Дизайн та верстка
Марк Канарський

Поліграфічний комбінат
ТОВ «Типографія «Від "А" до "Я"»
м. Київ, вул. Колекторна, 38/40
тел.: (044) 563-18-04, 562-28-51
Розповсюдження і реклама
тел.: +38 (044) 498-23-64
Редакція не публікує колективні
листи та звернення
Публікуючи проблемні матеріали,
редакція, окрім спеціально
обумовлених випадків, подає лише
авторський погляд.
Передрук і відтворення текстових
та ілюстративних матеріалів
«Кримської світлиці» – тільки
з письмового дозволу редакції.

Передплата на газету
Передплатна ціна на 2016 р.:
1 місяць – 14,44 грн.;
півріччя – 86,64 грн.

У передплатній ціні враховано
вартість доставки до вашої
поштової скриньки і вартість
оформлення абонемента.

Передплатний індекс
90269

Наклад 1000 прим.
Ціна договірна

31

94020
4 820157